

تحلیل جامعه شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

طاهره کللی خورموجی^۱، مولود کیخسروانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱/۲۳

چکیده

زمینه و هدف: تحقیق حاضر با هدف بررسی متغیرهای موثر بر احساس امنیت در شهر برازجان صورت پذیرفته است. مفهوم احساس امنیت یکی از مولفه های کیفیت زندگی در شهرها است و آسیب های اجتماعی از مهم ترین پیامدهای ناامنی به شمار می روند. امروزه با توجه به رواج ناامنی های اجتماعی در شهرها، مطالعه موضوع امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن ضرورت یافته است.

روش تحقیق: جامعه آماری تحقیق کلیه افراد ۱۵ سال تا ۳۰ ساله در شهر برازجان است. حجم نمونه بر اساس فرمول نمونه گیری کوکران، ۳۹۰ نفر بدست آمد و داده های مربوطه با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای در قالب ۵ محله از شهر برازجان از این افراد کسب گردید. داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS16 تجزیه و تحلیل گردید. به منظور بررسی فرضیات از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و همچنین تحلیل رگرسیون استفاده گردید.

نتایج و یافته های تحقیق: نتایج این پژوهش حکایت از آن دارد که احساس امنیت افراد در حد پایین است. همچنین اعتماد به پلیس، تصور از نظارت پلیس، تصور از میزان وقوع جرم و تجربه مستقیم جرم تأثیر معنی داری بر میزان احساس امنیت اجتماعی داشته اند. به نحوی که این ۴ متغیر با توجه به ضرایب β بیشترین تأثیر را

^۱-کارشناس ارشد روانشناسی عمومی ta.kolali65@gmail.com

^۲-استادیار گروه روانشناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران

Moloud.keykhosrovani@gmail.com

بر متغیر وابسته داشته اند. همچنین جهت یافتن میزان و سهم اثر متغیرهای مستقل در تبیین میزان احساس امنیت اجتماعی، از تحلیل رگرسیون استفاده شد. ضریب تعیین به دست آمده $R^2 = 0/161$ بدست آمد.

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت اجتماعی، امنیت، سرمایه اجتماعی، پلیس، تجربه جرم

مقدمه و بیان مساله

امنیت از نیازهای اصلی انسان است و یک کالای عمومی و ضروری محسوب می‌گردد که بعد از نیازهای اساسی و فیزیولوژیک مطرح و در اولویت قرار گرفته است. وجود امنیت در یک جامعه به همان اندازه مهم و حیاتی است که احساس امنیت در آن جامعه و چه بسا احساس امنیت در جامعه مهم تر از وجود امنیت باشد؛ چرا که واکنش‌های فردی در جامعه بستگی به میزان دریافت و ادراک وی از امنیت دارد. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم، عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است. از یک سو، احساس امنیت اجتماعی حالتی روانی است و جنبه ذهنی دارد و از سوی دیگر یک برآیند و تولید اجتماعی است (یعنی نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش دارند). از این رو، در تبیین احساس امنیت به جایگاه فرد و ادراک، تعبیر و تفسیر او از وضعیت اجتماعی توجه خاصی نشان داده شده و زمینه و بستر امنیت، در قضاوت‌های افراد جستجو می‌گردد (بیات، ۱۳۸۸: ۳۲).

بعد از اینکه انسان‌ها اجتماعی شدند و اجتماعات گسترده‌ای مثل کلان شهرهای کنونی بوجود آمد، توجه به امنیت دیگر در سطح امنیت فردی باقی نماند، بلکه به سطح‌های دیگر نیز رسید که یکی از آنها امنیت اجتماعی است. وجود امنیت اجتماعی برای هر جامعه‌ای بعنوان بستر اصلی رشد و توسعه در آن جامعه دیده می‌شود. فراهم شدن این بستر هم در بعد عینی‌آن، حفاظت در مقابل خطر و هم در بعد ذهنی آن، احساس ایمنی که همان احساس امنیت در جامعه می‌باشد، بسیار مهم است.

امنیت زیر بنای تامین سایر مایحتاج می‌باشد فقدان آن ابتدا به روان پریشی اجتماعی منتهی شده و در پریشان حالی و عدم آرامش، انتظار تامین مایحتاج دیگر حتی در حد برنامه ریزی اولیه نمی‌رود. از این رو دغدغه اصلی یک حکومت تامین امنیت است چرا که در صورت توفیق در این تامین از یک سوی شایستگی و صلاحیت حکومت به اثبات می‌رسد و از سوی دیگر زمینه جلب مشارکت عمومی برای هر نوع همکاری با حکومت و برنامه‌ریزیهای بعدی فراهم می‌شود (محمدزاده، ۱۳۸۰: ۴).

اما امنیت بعد ذهنی و احساسی نیز دارد عنصر ذهنی و احساسی امنیت به سادگی در قالب محاسبات ریاضی و آماری نمی‌گنجد چون بیشتر مبتنی بر واکنش‌های روانشناختی انسان‌ها نسبت به خطر و اقدامات مقابله‌ای شکل می‌گیرد و متناسب با گوناگونی شخصیت‌ها، نگرش‌ها، اعتقادات و سایر عوامل

_____ تحلیل جامعه‌شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

روانشناختی، این واکنش‌ها می‌تواند متنوع متفاوت باشد. به همین دلیل، فردی ممکن است با مشاهده‌ی صحنه‌ی تجمع مردم در خیابان احساس کند که در معرض خطر قتل قرار دارد اما فرد دیگری با مشاهده‌ی همزمان همان صحنه به این برداشت برسد که خطر سرقت وی را تهدید می‌کند. این در حالی است که ممکن است اساساً هیچ خطری متوجه آن دو نباشد. بنابراین پیچیدگی عنصر احساس و ذهنیت در امنیت نه فقط به تنوع افراد بر می‌گردد، بلکه علاوه بر آن ممکن است انسان در همان حالی که تهدیدی متوجه او نیست، احساس ناامنی کند و یا برعکس در اوج ناامنی کند و یا برعکس در اوج ناامنی احساس امنیت داشته باشد (حسینی، ۱۳۸۶: ۱۱).

احساس امنیت برخلاف واقعیت فیزیکی آن پدیده‌ای چند بعدی، پیچیده و سیال است در حالی که اندازه‌ی امنیت فیزیکی و عوامل شکل دهنده و کنترل‌کننده‌ی آن با سهولت و به سادگی بیشتری قابل شناسایی، اندازه‌گیری و درک است، فهم احساس امنیت و پی بردن به چگونگی تغییرات آن امری دشوار و به همان نسبت اثرگذاری بر آن غیر ممکن است (حسینی، ۱۳۸۵: ۴۸).

حساس امنیت را می‌توان "میزان آرامش خاطر ذهنی و روانی افراد در مورد اینکه در زندگی روزمره خود چقدر در برابر خطرات احتمالی و مزاحمت دیگر افراد جامعه مصونیت دارند"، تعریف کرد (مظلوم و اسماعیلی، ۱۳۸۹: ۲۲۵). ویویر^۱ احساس امنیت اجتماعی را توانمندی جامعه برای مراقبت از خصوصیات و ویژگی‌های بنیادین خود در شرایط تغییر و تهدیدات عینی و احتمالی تعریف نموده (امین-بیدختی و شریفی، ۱۳۹۱: ۱۶) که سازه‌ای چند بعدی است و در ارتباط با شرایط اجتماعی و اقتصادی افراد مختلف به گونه‌های متفاوت ظهور یافته و به اشکال مختلف قابل سنجش و اندازه‌گیری است، لذا با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه ارتباط می‌یابد. امروزه اهمیت این موضوع در جامعه، باعث شده است پژوهشگران از ابعاد و زوایای مختلف، آن را مورد پژوهش و بررسی قرار دهند.

بر این اساس، می‌توان گفت نیاز به امنیت اجتماعی برای هر جامعه‌ای امری مسلم است. که همه دولتها و جوامع برای فراهم کردن آن در تلاش هستند. همچنان که در تعریف بالا گفته شد امنیت دارای دو بعد عینی و ذهنی است و برای اینکه امنیت اجتماعی بتواند برآورده شود و آن بستر مناسب را فراهم کند باید به هر دو بعد عینی و ذهنی آن پرداخته شود. همچنان که در بالا اشاره شد می‌توان گفت که بعد ذهنی امنیت یعنی احساس امنیت از بعد عینی آن مهمتر است. چون زمانی افراد به آرامش و اطمینان می‌رسند که احساس کنند خطری آنها را تهدید نمی‌کند. هر چند در بیشتر موارد این دو بعد عینی و ذهنی در یک راستا هستند اما همیشه اینطور نیست و شاید در جایی شاخصهای عینی امنیت تا حدودی وجود داشته باشند اما احساس امنیت وجود نداشته باشد و در جای دیگر

1- Bourdieu

شاخصهای عینی امنیت خیلی پایین باشد ولی احساس امنیت بالا باشد. با توجه به اینکه افراد منبع ناامنی یکدیگرند، مسأله امنیت افراد ابعاد گسترده تر اجتماعی و سیاسی پیدا کرده است که این ابعاد به نوبه خود احساس امنیت افراد را تحت الشعاع قرار می دهند.

شهر برازجان از شهر های با آمار بالا در بروز جرم در بین شهر های استان بوشهر بوده و میزان نسبتا بالای ارتکاب جرم در این شهر، نیاز به توجه جدی و ارائه راهکارهای مقتضی را ضروری می سازد. در این راستا، گسترده بودن پدیده اسکان غیر رسمی و همچنین وجود قومیت های گوناگون با سبک های زندگی، عقاید، رسوم و فرهنگ های متفاوت، به لحاظ اجتماعی-فرهنگی ویژگی خاصی به این شهر بخشیده است. با توجه به موارد مذکور، باید بیان کرد که پژوهش حاضر سعی دارد تا به پس از مشخص نمودن میزان احساس امنیت در میان جوان شهر برازجان به بررسی عوامل اجتماعی موثر بر این احساس امنیت بپردازد. در واقع مسئله اساسی در این پژوهش این است که مشخص نماییم چه عواملی بر احساس امنیت اجتماعی تاثیر می گذارد و سهم هر کدام از این عوامل (یا به عبارتی میزان تاثیر گذاری آنان) بر مقوله احساس امنیت چقدر است؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی که این تحقیق مشخص کردن عوامل تاثیر گذار بر احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر برازجان است.

اهداف مشخص این تحقیق عبارتند از:

- بررسی ارتباط بین اعتماد به پلیس و احساس امنیت اجتماعی
- بررسی ارتباط بین تصور از نظارت پلیس و احساس امنیت اجتماعی
- بررسی ارتباط بین تجربه مستقیم جرم و احساس امنیت اجتماعی
- بررسی ارتباط بین تصور از وقوع جرم و احساس امنیت اجتماعی

چارچوب نظری

در این تحقیق سعی شد تا از طریق چهار رویکرد نظری پدیده ای احساس امنیت مورد بررسی قرار گیرد. اولین آنها با عنوان آسیب پذیری، اعم از آسیب پذیریهای فیزیکی، روان شناختی و اقتصادی می شود. سه رویکرد اول مشخصا رویکرد های خاص مربوط به جامعه شناسی جرم و احساس امنیت هستند و رویکرد چهارم بخشی از نظریه گیدنز در مورد مدرنیته و پیامد های آن است که تحت عنوان نظام های انتزاعی و نظام های تخصصی از آن یاد می شود.

تحلیل جامعه‌شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

رویکرد اول، "رویکرد آسیب‌پذیری" است. مفهوم آسیب‌پذیری به عنوان رویکردی نظری در این حوزه، به تعامل بین سه عامل، در قالب گزاره‌ی ذیل اشاره دارد: انسان‌هایی که احتمال زیادی می‌دهند که در معرض جرم و ناامنی قرار گیرند، فاقد امکان دفاع مؤثر، اقدامات حفاظتی و یا امکان فرار باشند و پیش‌بینی کنند که به طور جدی در معرض تهاجم خواهند بود، آسیب‌پذیر خوانده می‌شوند هر چند که آسیب‌پذیری شامل اجزای فردی، اجتماعی و موقعیتی می‌شود. این رویکرد نگاهی جامعه‌جمعی‌شناسانه دارد و توسط محققانی همچون مکینتایر، باکس، هیل و اندروز مطرح می‌شود. این محققین معمولاً در مطالعات خود بر عواملی همچون جنسیت، سن و موقعیت اجتماعی-اقتصادی تاکید کرده‌اند. با توجه به رویکرد آسیب‌پذیری افرادی احساس امنیت اجتماعی نمی‌کنند که چه از لحاظ فردی چه از لحاظ اجتماعی آسیب‌پذیر باشند. (حسینی، ۱۳۸۶)

رویکرد نظری دوم یعنی تجربه جرم بر این اصل استوار است که احساس ناامنی محصول مواجهه‌ی شخصی با جرم و یا مطلع شدن از آن، به وسیله‌ی شنیده‌ها، اعم از تماس با دیگران و یا رسانه‌های همگانی است. (تایلر و راسینسکی، ۱۹۹۶). از جمله اولین رویکردهای تبیین احساس ناامنی، این ادعا بود که خطر جرم و تجربه شخصی بزه دیدگی مستقیم، دو عامل کلیدی در فهم این ابهام هستند که چرا برخی از مردم نگرانی نسبت به وقوع ناامنی را گزارش می‌کنند و برخی دیگر خیر. بنابراین، این فرضیه مطرح شد که ترس از ناامنی تا حدودی ناشی از بزه دیدگی است، هر چه تجربه بزه دیدگی واقعی بیشتر باشد، و یا هرچه احتمال بزه دیدن بالاتر باشد، ترس از ناامنی نیز بیشتر خواهد بود. بدین ترتیب این رویکرد ساده‌ترین مدل تبیینی احساس ناامنی را ارائه کرده است: سطح احساس ناامنی در یک جامعه معلول سطح فعالیت‌های مجرمانه در آن است. (حسینی، ۱۳۸۶).

رویکرد نظری سوم که گاه با عنوان رویکرد بوم‌شناختی خوانده می‌شود تلاش بر این است که بین احساس فردی و متغیرهای زمینه‌ای مانند شهرنشینی، زندگی اجتماعی و آشفتگی مدنی ارتباط برقرار شود. (هیل، ۱۹۹۶: ۷۹) برخی از مطالعات انجام شده در این رویکرد تلاش کرده‌اند نشان دهند که بین محل سکونت و احساس ناامنی رابطه وجود دارد از جمله می‌توان به این ایده اشاره کرد که علائم حاکی از انحطاط فیزیکی محله و ضعف کنترل‌های اجتماعی می‌توانند برداشت عمومی از خطر جرم و ناامنی را تحت تأثیر قرار دهد (فرارو، ۱۹۹۵). میتار متغیر انحرافی را در فرمول پیشنهادی خود برای امنیت اجتماعی مطرح می‌کند که این متغیر را می‌توان مترادف با میزان بروز جرم در جامعه دانست. همچنان که در فرمول آمده است هرچه متغیر انحراف یعنی میزان جرم کمتر باشد امنیت اجتماعی بیشتر خواهد بود. بنابراین هرچه تصور از میزان جرم کمتر باشد احساس امنیت اجتماعی نیز بیشتر خواهد بود. همچنین طبق نظریه نیومن میزان نظارتی که بر محل می‌شود می‌تواند بر کاهش و افزایش جرم تأثیر بگذارد و به تبع آن در احساس امنیت شهروندان مؤثر خواهد بود که با توجه به اینکه پلیس

در جامعه ما نقش مهمی در امنیت دارد و به عنوان یک عامل نظارت کننده در جامعه شناخته می‌شود می‌توان تصور از میزان نظارت پلیس را به عنوان عاملی در ایجاد احساس امنیت اجتماعی بر شمرد. در پژوهش حاضر علاوه بر سه رویکرد بالا از نظریه گیدنز در مورد مدرنیته و بحث نظام های انتزاعی و تخصصی نیز به عنوان چارچوب نظری استفاده می‌شود. به نظر گیدنز، ماهیت نمادهای مدرن عمیقاً وابسته به مکانیسم های اعتماد به نظام های انتزاعی به ویژه نظام های تخصصی است. به همین دلیل، تماس با متخصصان یا نمایندگانشان به شکل روبه رویی در جوامع مدرن، بسیار مهم است. روبه رویی با نمایندگان نظام های انتزاعی را البته می‌توان تحت قاعده درآورد و این رو به رویی ها به آسانی ممکن است قابلیت اعتماد در دوستی و نزدیکی ها را به خود گیرند. برای مثال این قضیه در مورد تماس با پزشکان، دندانپزشکان و یا کارکنان مؤسسات سیر و سفر که به گونه ای منظم و طی یک دوره چندین ساله انجام می‌گیرد، صادق است. (گیدنز، ۱۳۷۷).

سپس گیدنز به شرایطی اشاره می‌کند که در آن شرایط، نبود اعتماد را می‌توان با بی‌اعتمادی در مورد نظام های انتزاعی مشخص کرد. در این ارتباط، بی‌اعتمادی به معنای شک داشتن از داعیه های مهارتی است که یک نظام تخصصی با خود یدک می‌کنند و یا داشتن یک رویکرد جداً منفی نسبت به آن است. گیدنز اشاره می‌کند که نتیجه چنین شرایطی، شکل گیری «اضطراب وجودی» دایمی است. به اعتقاد وی نقطه مقابل اعتماد به عمیق ترین معنای آن، حالتی ذهنی است که خلاصه اش همان «نگرانی» یا «هراس وجودی» است. بنابراین اعتقاد گیدنز بر این است که اعتماد به نظام های انتزاعی، خصوصاً نظام های تخصصی، باعث احساس امنیت، آرامش و فقدان این اعتماد موجد احساس دلهره و اضطراب خواهد بود. (همان). بر این اساس، می‌توان پلیس را به عنوان یک نظام تخصصی در نظر گرفت و میزان اعتماد مردم را به آن به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار بر احساس امنیت مورد بررسی قرار داد.

مفاهیم و متغیرهای پژوهش

احساس امنیت اجتماعی: احساس امنیت عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت از سوی شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری رویدادها و تهدیدات در شرایط فعلی و آتی، در حوزه‌های امنیت اجتماعی، ثبات سیاسی، انسجام هویتی، یک پارچگی و امنیت سرزمین (حاجیان، ۱۳۸۴: ۲۸). منظور از این متغیر آن است که افراد با حضور در اجتماع، محیط کار، مکان‌های عمومی، خیابان و... تا چه حد اطمینان دارند که امنیت آنها تأمین شود و احساس ترس و نگرانی نکنند. در این پژوهش، احساس امنیت اجتماعی، هرگونه نگرانی از تهدید، ترس هنگام تنهایی در خیابان، ترس از حضور در خیابان به ویژه در شب، عدم اعتماد به غریبه‌ها و... در مجتمع‌های مسکن مهر را شامل می‌شود که در

_____ تحلیل جامعه شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

سطح سنجش کمی و به وسیله حاصل جمع نمرات ۱۰ گویه، بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت، سنجیده شده است.

سرمایه اجتماعی: پوتنام سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیم چون اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه یک اجتماع می‌شود و در نهایت منافع متقابل آنها را تامین خواهد کرد (وحیدا و همکاران، ۱۳۸۳: ۶۱). در این پژوهش سرمایه اجتماعی با استفاده از ۱۳ گویه ماخوذ از پرسش نامه سنجش‌ها و نگرش‌های ایرانیان که توسط چلبی و همکارانش طراحی شده، در سطح کمی سنجش شد.

کنترل اجتماعی: به مجموعه عوامل محسوس و نامحسوس که یک جامعه در جهت حفظ معیارهای خود به کار می‌برد و مجموعه موانعی که به قصد جلوگیری افراد از کج روی اجتماعی در راه آنان قرار می‌دهد، گفته می‌شود. این متغیر توسط حاصل جمع نمرات ۶ گویه بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت، در سطح کمی سنجیده شده است.

جهت‌گیری‌های مذهبی: عبارت است از اعتقاد به قوای لاهوتی و ماوراء الطبیعه و رعایت یک سلسله قواعد اخلاقی در زمینه ارتباط با خود، سایر بندگان و خدا و انجام مناسک عبادی در جهت تقریب خالق و جلب رضایت او به منظور تعالی روح (کتابی و همکاران، ۱۳۸۳: ۱۷۲). در این تحقیق جهت‌گیری‌های مذهبی در دو بعد جهت‌گیری درون دینی و برون دینی بر اساس مقیاس آلپورت و راس سنجش شدند. آلپورت و راس به ابداع دو مقیاس جهت‌گیری دینی (جهت‌گیری درون‌دینی و برون دینی) اقدام نمودند، که بعدها بسیاری از اندیشمندان علوم رفتاری از این مقیاس جهت سنجش باورهای دینی استفاده نمودند. این متغیر در سطح کمی و توسط حاصل جمع نمرات ۸ گویه بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت، سنجیده شده است.

سازگاری (راهبرد کنار آمدن با محیط): چگونگی سازگاری و تطابق فرد با محیط مجتمع، در سطح کمی و به وسیله جمع نمرات ۷ گویه ماخوذ از مقاله ترجمه شده لی و همکاران، بر روی طیف ۵ درجه‌ای لیکرت، سنجش شده است.

رضایت از عملکرد ناجا: میزان رضایت ساکنین مجتمع از عملکرد نیروی انتظامی در برقراری امنیت در محله، به وسیله حاصل جمع نمرات طیفی خودساخته مشتمل بر ۷ گویه و در سطح کمی سنجش شده است.

فرضیات تحقیق

فرضیه ۱: بین اعتماد به پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۲: بین تجربه مستقیم جرم و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۳: بین تصور از وقوع جرم و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۴: بین تصور از نظارت پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

روش شناسی

جامعه آماری و واحد تحلیل

در این تحقیق جامعه آماری جوان ۱۵ تا ۳۰ ساله شهر بوشهر هستند که طبق سرشماری سال ۱۳۹۶ برابر ۸۲۳۴۵ نفر می باشند. همچنین، تحقیق حاضر با توجه به فرضیه های تحقیق به بررسی متغیرها در سطح فرد می پردازد بنابراین واحد تحلیل در تحقیق حاضر فرد می باشد و اطلاعات و داده های از افراد جمع آوری می شوند.

تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری

تعیین حجم نمونه

برای تعیین حجم نمونه با در اختیار داشتن تعداد عناصر جامعه آماری از معادله نمونه گیری کوکران که به قرار ذیل است استفاده می شود:

$$n = \frac{Nt^2pq}{Nd^2 + t^2pq} = 384$$

در این تحقیق بدلیل ساختار جامعه آماری از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای مطابق شده متناسب با جامعه آماری استفاده شده است. در این شیوه ابتدا جامعه آماری به قسمت های خاص تقسیم می شود که اصطلاحاً "خوشه" گفته می شود. سپس از بین این خوشه ها با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی سیستماتیک افراد نمونه انتخاب می شود. در این شیوه نمونه گیری ابتدا از میان مناطق، نمونه انتخاب گردد. بدو از میان مناطق بزرگ نمونه گیری می شود و رفته رفته از هر منطقه بزرگ مناطق کوچک تری نمونه گیری می شوند. نهایتاً کار به انتخاب نمونه ای از خانوارها و استفاده از روشی برای انتخاب افراد در خانوارهای منتخب ختم می شود. در این تحقیق با توجه به تقسیم بندی پنج محله اصلی شهر برازجان ما نیز برای اینکه نمونه هر چه بیشتر با جامعه آماری همخوانی داشته باشد از هر پنج محله افراد را انتخاب کردیم. این کار را با توجه به این که ۳۹۰ نمونه احتیاج داشتیم، به ۳۹ بلوک تقسیم کردیم. در هر بلوک ۱۰ نفر را انتخاب شد که متناسب با جمعیت مناطق تعداد نمونه ها را در هر منطقه مشخص کردیم و با توجه به طول و عرض مناطق از روی نقشه به صورت تصادفی بلوکها و در این بلوکها افراد ۱۵ سال تا ۳۰ ساله را انتخاب کرده ایم.

_____ تحلیل جامعه شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

اعتبار و پایایی

در اینجا با توجه به این که شاخص‌ها از نظریات موجود گرفته شده می‌توان گفت که ابزار اندازه‌گیری شاخص‌ها داری اعتبار سازه‌ای می‌باشد. برای سنجش پایایی شاخص‌ها و میزان همبستگی درونی گویه‌هایی که شاخص‌ها را تشکیل می‌دهند نیز، در ابتدا ۴۰ پرسشنامه به عنوان پیش‌آزمون پر شده است و با استفاده از آماره آلفای کرونباخ همبستگی درونی گویه‌هایی که شاخص‌ها را تشکیل می‌دهند، مورد سنجش قرار گرفت. سپس گویه‌هایی که همبستگی پایینی با دیگر گویه‌ها برای ساخت شاخص‌ها داشتند حذف شدند و در نهایت پرسشنامه اصلی تحقیق تدوین شد، که همه شاخص‌ها دارای آلفای بالای ۷۰ بوده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر، تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو مرحله صورت می‌گیرد. در مرحله توصیفی ابتدا برای توصیف تک متغیره از جداول توزیع فراوانی که در آن از شاخص‌های مرکزی و شاخص‌های پراکندگی از جمله میانگین و انحراف معیار استفاده شده. بعد از آن برای توصیف دو متغیره و کشف روابط میان متغیرها بر اساس تاثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از آزمون‌های دو متغیره متناسب با سطح سنجش که در اینجا فاصله‌ای بود از همبستگی پیرسون استفاده شده است. و در آخر برای اینکه تمام متغیرها مستقل را با هم وارد تحلیل کنیم و تاثیر آنها را بسنجیم از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شد. در مرحله استنباطی نیز از سطح معناداری برای تعمیم داده‌ها به جامعه آماری استفاده شد.

بخش توصیفی

این بخش در قالب دو جدول زیر، به بررسی حجم نمونه بر اساس چهار متغیر جمعیت شناختی اصلی تحقیق، یعنی سن، جنسیت، تحصیلات و قومیت و سپس توزیع فراوانی پاسخگویان بر اساس متغیرهای تحقیق (مستقل و وابسته) پرداخته است.

جدول (۱): حجم نمونه به تفکیک متغیرهای جمعیت شناختی

متغیر			سن					جنس		تحصیلات
ابعاد	مرد	زن	۱۷-	۲۰-	۲۳-	۲۷-	۲۸-	۱۵	۱۲۳	دیپلم
			۱۸	۲۱	۲۴	۳۰	۳۰			
۲۵۸	۱۲۳	۱۲۱	۷۱	۸۷	۸۰	۳۷	۶۴	۱۳۹	دیپلم دانشگاهی	
فراوانی	۲۵۸	۱۲۳	۷۱	۸۷	۸۰	۳۷	۶۴	۱۳۹	۱۶۴	

۳۷۴	۳۸۶	۳۸۱	جمع کل
-----	-----	-----	--------

جدول (۲): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب متغیرهای تحقیق و ابعاد آنها

نام متغیر	پایین	متوسط	بالا	بی پاسخ
تجربه جرم	۱۵۰(۳۸/۵)	۱۴۷(۳۷/۷)	۵۰(۱۲/۸)	۴۳(۱۱)
تصور از نظارت پلیس	۲۰۵(۵۲/۶)	۱۳۴(۳۴/۴)	۲۶(۶/۷)	۲۵(۶/۴)
تصور از وقوع جرم	۶۴(۱۶/۴)	۱۰۳(۲۶/۴)	۱۹۳(۴۹/۵)	۳۰(۷/۷)
اعتماد به پلیس	۱۷۷(۴۵/۴)	۱۰۵(۲۶/۹)	۸۰(۲۰/۵)	۲۸(۷/۲)
احساس امنیت(جانی)	۲۲۸(۵۸/۵)	۱۳۳(۳۴/۱)	۶(۱/۵)	۲۳(۵/۹)
احساس امنیت(مالی)	۳۱۰(۷۹/۵)	۵۰(۱۲/۸)	۹(۲/۳)	۲۱(۵/۴)
احساس امنیت(ناموسی)	۶۵(۱۶/۷)	۱۹۲(۴۹/۲)	۲۵(۴/۴)	۸(۷/۷) ۳۴
			۹۹	

آزمون فرضیات پژوهش

در این پژوهش برای آزمون متغیرهای مستقل و متغیر وابسته از آزمون ضریب همبستگی پیرسون (F) پیرسون) استفاده شده است. همانطور که نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد بین تمامی متغیرهای مستقل و متغیر احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته رابطه معنادار وجود دارد. شدت روابط نیز در مورد متغیرهای تجربه جرم و تصور از وقوع جرم در حد متوسط، در مورد تصور از نظارت پلیس در حد متوسط روبه پایین و در مورد سرمایه اجتماعی نسبتاً ضعیف می‌باشد.

جدول (۱): نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و احساس امنیت

نام متغیر	ضریب همبستگی پیرسون	سطح معناداری	تعداد
-----------	---------------------	--------------	-------

تحلیل جامعه شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

۳۸۱	۰/۰۰۰	-۰/۳۴۲	تجربه جرم
۳۷۲	۰/۰۰۰	۰/۲۵۰	تصور از نظارت پلیس
۳۷۶	۰/۰۰۰	-۰/۳۴۲	تصور از وقوع جرم
۳۶۸	۰/۰۱۲	۰/۲۵۲	اعتماد به پلیس

نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد که بین متغیر تجربه جرم و میزان احساس امنیت رابطه معکوس وجود دارد. بدین معنی که هرچه فرد تجربه جرم بیشتری داشته باشد به همان میزان احساس امنیت کمتری خواهد داشت. از طرف دیگر، بین متغیر تصور از نظارت پلیس و میزان احساس امنیت نیز رابطه معنادار و مستقیم وجود دارد. به عبارت دیگر، هرچه تصور از نظارت پلیس در بین افراد بالاتر باشد، احساس امنیت نیز بالاتر خواهد بود. رابطه بین اعتماد به پلیس با میزان احساس امنیت افراد یکی دیگر از فرضیات این پژوهش می‌باشد. بدین معنی که هرچه بر میزان اعتماد به پلیس در جامعه افزوده شود بر میزان احساس امنیت نیز افزوده می‌شود. همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌گردد، بین این دو متغیر نیز رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

فرضیه دیگر بررسی رابطه بین متغیر تصور از وقوع جرم با میزان احساس امنیت است. بر اساس داده های جدول (۱)، آزمون این فرضیه نشان می‌دهد که بین تصور از وقوع جرم و میزان احساس امنیت رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد. بطوریکه هرچه تصور از وقوع جرم در جامعه بیشتر باشد، به همان میزان احساس امنیت کمتر خواهد بود.

یافته ها و تحلیل های رگرسیون چند متغیره

در این بخش از تحلیل به بررسی روابط چندگانه بین متغیرها پرداخته می‌شود، و هدف این قسمت یافتن میزان و سهم اثر متغیرهای مستقل در تبیین میزان احساس امنیت اجتماعی می‌باشد. به سخن دیگر با استفاده از رگرسیون چند متغیره، به تعیین و پیش بینی درصد واریانس میزان احساس امنیت اجتماعی پرداخته می‌شود، که در این تحلیل این کار از طریق وارد کردن متغیرهای مستقل مهم در رگرسیون چند متغیره و برآورد میزان آن انجام داده می‌شود.

در جدول (۲) نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون میزان احساس امنیت اجتماعی با متغیرهای مستقل ارائه شده است. نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان می‌دهد که واریانس متغیر وابسته با توجه به متغیرهای مستقل از طریق R^2 حدود ۰/۱۶ درصد از واریانس میزان احساس

امنیت اجتماعی را تبیین کرده‌اند، هم چنین نتایج بدست آمده از ضرایب β نشان می‌دهد که متغیر- های تجربه جرم، تصور از میزان جرم، تصور از نظارت پلیس و سرمایه اجتماعی تأثیر معنی‌داری بر میزان احساس امنیت اجتماعی داشته‌اند. به نحوی که این ۴ متغیر با توجه به ضرایب β به ترتیب بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته داشته‌اند. در این تجربه جرم، تصور از میزان جرم، تصور از نظارت پلیس و اعتماد به پلیس معنی‌دار نشان داده شده است. بنابراین، در این جا نیز اطلاعات تحلیل شده حاکی از اهمیت بیش تر این ۴ عامل است. به نحوی که این ۴ متغیر در تغییرات میزان احساس امنیت اجتماعی مؤثر واقع شده‌اند. جدول (۳) نیز این موضوع را به خوبی نشان می‌دهد:

جدول (۲): تحلیل رگرسیون چند متغیره فرضیه های تحقیق

مدل	درجه آزادی	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	کمیت f	سطح معناداری F	رگرسیون چندگانه	R^2
رگرسیون	۴	۳۷۲۳/۳۱۱	۹۳۰/۸۲۸	۱۲/۷۴۸	۰/۰۰۰ ^a	۰/۴۰۱ ^a	۰/۱۶۱
باقیمانده	۳۶۶	۱۹۴۲۲/۱۴۲	۷۳/۰۱۶				
کل	۳۷۰	۲۳۱۴۵/۴۵۴					

جدول (۳): رگرسیون احساس امنیت اجتماعی متغیر های مستقل

شاخص ها متغیرها	B	اشتباه استاندارد	Beta	مقدار t	سطح معناداری
عنصر ثابت	۴۵/۶۸۸	۴/۰۳۳		۱۱/۳۲۷	۰/۰۰۰
اعتماد به پلیس	-۰/۲۳۱	۰/۱۸۹	-۰/۱۵۴	-۱/۷۵۶	۰/۰۰۲
تصور از میزان جرم	-۰/۵۶۸	۰/۲۸۷	-۰/۱۴۴	-۱/۹۷۷	۰/۰۴۹
تصور از نظارت پلیس	۰/۴۳۰	۰/۲۳۰	۰/۱۹۵	۱/۸۲۷	۰/۰۳۳
تجربه جرم	-۰/۳۰۳	۰/۱۰۲	-۰/۲۰۱	-۲/۹۶۱	۰/۰۰۲

شکل کلی معادله پیش بینی نهایی با توجه به نتایج جدول (۳) به صورت زیر می باشد:

$$Y = b1(x1) + b2(x2) + b3(x3) + b4(x4) + b5(x5) + b6(x6)$$

عناصر معادله بر اساس ضریب (beta) عبارتند از :

Y = نمره پیش بینی متغیر وابسته

$(x1)(x2)(x3)(x4)(x5)(x6)$ = متغیرهای مستقلی که وارد معادله رگرسیون شده اند.

تحلیل جامعه شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

(تجربه جرم ۲۰۱/۰-) + (تصور از نظارت پلیس ۱۹۵/۰-) + (تصور از میزان جرم ۱۴۴/۰-) + (اعتماد به پلیس ۱۵۴/۰-) = Y

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر همسو با یافته های پژوهش گروسی و میرزایی (۱۳۸۵)، نشان داد که بین اعتماد و احساس امنیت رابطه معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز در این راستا نشان داد که بخش‌های احساس ناامنی بین جوانان شهر برازجان را به همین عامل مرتبط است. زیرا همانگونه که در بخش چارچوب نظری بیان گردید، اعتماد به نظام های تخصصی، که در اینجا در قالب اعتماد به پلیس بررسی گردید بر احساس امنیت تاثیرگذار است. این یافته دقیقاً تایید کننده نظریه گیدنز است. به اعتقاد گیدنز، بی اعتمادی به نظام های انتزاعی به معنای شک داشتن از داعیه های مهارتی است که یک نظام تخصصی (در اینجا پلیس) با خود یدک می کنند و یا داشتن یک رویکرد جداً منفی نسبت به آن است. از منظر وی، نتیجه چنین شرایطی، شکل گیری «نگرانی» یا «هراس وجودی» است. این هراس و نگرانی که گیدنز از آن نام می برد در پژوهش حاضر در قالب احساس ناامنی نزدیک به ۵۰ درصد جوانان شهر برازجان نمود پیدا کرده است. پلیس خود مظهر اقتدار و مبارزه با جرم و جنایت در هر جامعه ای است. در جامعه ای که اعتماد به پلیس و سازمان های انتظامی تضعیف گردد، افراد همواره احساس ناامنی کرده، و خود را در معرض تهدید مجرمین و هنجارشکنان می بینند. همچنین، پژوهش حاضر، همسو با ریناور (به نقل از حسینی، ۱۳۸۶) و الیاسی (۱۳۸۶) نشان داد که هرچه تصور کنترل و نظارت پلیس بیشتر باشد، احساس امنیت نیز بالاتر خواهد بود. در تحلیل رگرسیون نیز این متغیر پس از متغیر تجربه جرم دارای بیشترین تاثیر بر احساس امنیت است. در این راستا، طبق نظریه نیومن میزان نظارتی که بر محل می شود می تواند بر کاهش و افزایش جرم تاثیر بگذارد و به تبع آن در احساس امنیت شهروندان موثر خواهد بود.

از یافته های دیگر پژوهش حاضر همسو با تحقیقمدیری (۱۳۸۵) ارتباط بین تصور از وقوع جرم و احساس امنیت است. همانگونه که در توصیف گردید، حدود ۵۰ درصد از پاسخگویان میزان وقوع جرم را در جامعه در حد زیادی دانند. این آمار هشدار برای سازمان های مرتبط با این حوزه محسوب می گردد. نکته قابل بحث اینکه در بسیاری از پرسشنامه های برگشتی از طرف مردم یادداشت هایی مبنی بر درگیری های مسلحانه مکرر، سرقت و فروش مواد مخدر به طور علنی در برخی از مناطق برازجان وجود داشت. این امر خود بیانگر عادی شدن جرم در مکان های عمومی شهر است که تهدید عمده ای برای امنیت اجتماعی به حساب می آید. در این راستا "رویکرد آسیب پذیری" به عنوان رویکرد نظری در این حوزه، بر تاثیر مقوله آسیب پذیری بر احساس امنیت تاکید دارد. بر اساس این رویکرد انسان هایی که احتمال زیادی می دهند که در معرض جرم و ناامنی قرار گیرند، فاقد امکان دفاع مؤثر، اقدامات

حفاظتی و یا امکان فرار باشند و پیش بینی کنند که به طور جدی در معرض تهاجم خواهند بود، آسیب پذیر خوانده می شوند (تامپسون ۱۹۹۸). و چنین افرادی بیشتر در معرض احساس ناامنی قرار می گیرند.

بحث پایانی این پژوهش نیز همسو با نتایج خادمی (۱۳۸۷) به ارتباط تجربه جرم با احساس امنیت مربوط می شود. در مورد تجربه جرم نیز ۱۲/۸ درصد افراد به بیان کرده اند در حد زیادی مستقیماً در معرض جرم در جامعه قرار گرفته اند. اگر آمار مربوط به افرادی که در حد متوسط در معرض مستقیم جرم بوده اند (۴۷/۷ درصد) اضافه شود، ملاحظه می گردد که بیش از ۶۰ درصد افراد در حد متوسط به بالایی مستقیماً در معرض جرم قرار گرفته اند. این آمارها به روشنی گویای ارتکاب گسترده و دامنگیر جرم و بزهکاری در شهر برازجان و تبدیل شدن آن به پدیده ای روزمره در زندگی جوانان شهر برازجان می باشد. در این راستا رویکرد تجربه ی جرم، اعم از مستقیم بر این اصل استوار است که احساس ناامنی محصول مواجهه ی شخصی با جرم است. این رویکرد تجربه ی شخصی بزه دیدگی را عامل عمده ای در احساس ناامنی می داند. هر چه تجربه ی بزه دیدگی واقعی بیشتر ترس از ناامنی نیز بیشتر خواهد بود (به نقل از حسینی، ۱۳۸۶).

منابع و مأخذ:

_____ تحلیل جامعه شناختی عوامل احساس امنیت در بین جوانان (مطالعه موردی شهر برازجان)

- حسینی، حسین (۱۳۸۶)، احساس امنیت تاملی نظری بر پایه ی یافته های پژوهشی، فصلنامه امنیت، دفتر مطالعات و تحقیقات امنیتی وزارت کشور، سال پنجم، شماره ۴.
- حسینی، حسین (۱۳۸۵)، مدیریت احساس امنیت در جامعه، فصلنامه امنیت، دفتر مطالعات و تحقیقات امنیتی وزارت کشور، سال پنجم، شماره ۴.
- ۱۳۸۲.
- مدیری، آتوسا (۱۳۸۵)، جرم، خشونت در فضای عمومی شهری، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیت، ترجمه محسن ثلاثی. تهران، نشر مرکز.
- محمدزاده، خلیل (۱۳۸۰) تامین امنیت رویکرد اصلی، نشریه نگهبان انقلاب اسلامی، ناشر معاونت روابط عمومی و تبلیغات ساعس ناجا، شماره ۶۷.
- الیاسی، محمد حسین (۱۳۸۶). رابطه منزلت اجتماعی پلیس با میزان احساس امنیت شهروندان تهرانی، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۴.
- گروسی، سعیده و میرزایی، جلال (۱۳۸۵). بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره ۲.
- رجبی پور، محمود (۱۳۸۲). درآمدی بر احساس امنیت در بستر عینی، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره ۱۷.
- توماس، کارولین (۱۳۸۲). حکومت، جهانی، توسعه و امنیت انسانی، ترجمه مرتضی بحرانی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- خادمی، علی (۱۳۸۷). بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس امنیت در میان شهروندان تهرانی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی.

-Clemente, F & Kleiman, MB (1997), Fear of crime in the United States: A Multivariate Analysis, , Pennsylvania State University.

-
- Ferraro, K. y LaGrange, R. (1995) "The measurement of fear of crime" Sociological Inquiry ,Nro. 57, pp 70-101
 - Grabosky, P. (1995) "Fear of crime and fear reduction strategies". *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*,Nro. 44, Australian Institute of Criminology, Canberra, PAG
 - Hale,C. (1996) "Special Issue on fear of Crim. A Review of the Literature", International Review of Wictimology. Vol. 4. no. 2, pp 79-150
 - Mitar, miran(2002), Assessment of Societal security in Recent past and today. www. ncirs. Org
 - Newman,oscar.(1996).CreatingDefensible Space.u.s.Department ofhousing and urban development*